

ص ۵۵-۶۹

تاریخ دریافت: ۸۷/۰۱/۲۶

تاریخ پذیرش: ۸۷/۱۰/۰۸

بررسی رابطه بین شاخص‌های تحصیلی و ورزشی نخبگان ورزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور

علی شجاعی^۱محمد رنجبر^۲اسماعیل شریفیان^۳

چکیده

هدف: در این تحقیق، ابتدا میزان شاخص‌های تحصیلی و ورزشی نخبگان ورزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور مشخص شد و پس از آن رابطه بین این شاخص‌ها با یکدیگر مورد بررسی قرار گرفت.

روش‌شناسی: روش این تحقیق از نوع توصیفی - تحلیلی بود که به شکل پیمایشی اجرا گردید. جامعه آماری این پژوهش ۱۶۷۵ دانشجوی پسر شرکت کننده در المپیاد ورزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی در سال ۱۳۸۶ بودند که ۴۳۵ نفر از آن‌ها به صورت تصادفی و بر اساس جدول مورگان به عنوان نمونه آماری انتخاب شده بودند. ابزار این پژوهش پرسش‌نامه پاسخ‌بسته بود که روایی و پایایی ($\alpha=0/83$) آن مورد تأیید قرار گرفت. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS 16 بررسی شدند.

یافته‌ها: شاخص‌های تحصیلی و ورزشی شرکت‌کنندگان در حد متوسط بود و بین مؤلفه‌های شاخص تحصیلی با یکدیگر و مؤلفه‌های شاخص ورزشی با یکدیگر، رابطه معنی‌داری مشاهده شد ($p<0/05$). در حالی که بین شاخص‌های تحصیلی با شاخص‌های ورزشی، رابطه معنی‌داری مشاهده نگردید.

نتیجه‌گیری: پرداختن به فعالیت‌های ورزشی حتی در سطح قهرمانی عامل بازدارنده‌ای برای وضعیت تحصیلی دانشجویان ورزشکار در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور محسوب نمی‌شد. حتی ارتباط بین این دو، از نوع مثبت بود هرچند که از نظر آماری، معنی‌دار نشده بود.

واژه‌های کلیدی: شاخص‌های تحصیلی، شاخص‌های ورزشی، نخبگان ورزشی، دانشجویان، علوم پزشکی

۱. عضو هیأت علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان

۲. عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان

۳. عضو هیأت علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان

مقدمه

توجه روزافزون به حفظ شیوه زندگی سالم و با نشاط، تداوم فعالیت‌های ورزشی را با اهمیت ساخته است. شواهد تحقیقی آثار سودمند فیزیولوژیکی و روان‌شناختی ناشی از شرکت مداوم در برنامه‌های فعالیت بدنی را به خوبی آشکار ساخته‌اند. با این حال طبق گزارش‌ها فقط ۶۵-۴۰ درصد افرادی که یک برنامه ورزشی را شروع می‌کنند، به آن ادامه می‌دهند (۵). یکی از اساسی‌ترین مسائلی که در حوزه‌های مختلف ورزش به ویژه روان‌شناسی ورزش به آن پرداخته می‌شود، رابطه ذهن و بدن است. این رابطه تقابلی از زمانی که روان‌شناسی، علمی مستقل شناخته شد، در کانون توجه بوده است. تقابل ذهن و بدن هنگامی به مشکل تبدیل می‌شود که بخواهیم کنش متقابل بین بدن و جنبه‌های غیر مادی انسان را توضیح دهیم. ذهن غیر مادی چگونه بر جسم مادی اثر می‌گذارد؟ یا تجربه مادی بودن چگونه راهش را به حیطة ذهن غیر مادی باز می‌کند؟ پاسخ‌های متعددی به این سؤال داده شده است از آن جمله که ذهن و بدن به گونه‌ای که ما نمی‌دانیم تعامل می‌کنند (تعامل گرایان)، ذهن و بدن گهگاه تعامل می‌کنند (موردی‌ها)، ذهن و بدن تعامل نمی‌کنند؛ اما موازی هستند (تقارنی‌های فیزیولوژی روانی) (۱۷) و دیدگاه‌های متعددی دیگری که ذکر همه آن‌ها در اینجا امکان‌پذیر نیست. هریک از این دیدگاه‌ها، دارای موافقان و مخالفانی هستند که دلایل خود را مطرح می‌سازند؛ اما هم‌چنان جنبه‌های متعددی در این خصوص وجود دارد که بی‌پاسخ مانده است و یا توافق عمومی در خصوص آن وجود ندارد؛ ولی آنچه که مشخص است تعالی انسان وابسته به رشد و تعالی در تمام ابعاد است. توسعه پایدار که شعار بشر امروز است (۱۱)، مبتنی بر دانایی و خلاقیت است و تنها مزیت رقابتی ملت‌ها را در عصر الکترونیک رقم می‌زند (۹) و نظام‌های آموزشی توانمند که قادر به تربیت نیروی انسانی کارآمد باشند، از عوامل مؤثر در دستیابی به این مهم هستند (۱۵). در حوزه آموزش همواره دغدغه محققان، این بوده است که چه عواملی می‌تواند عملکرد تحصیلی را تحت تأثیر قرار دهد؟ (۱۲) چه عواملی می‌تواند کیفیت آموزش را ارتقا ببخشد؟ (۱۳) دانشجویان با شاخص‌های تحصیلی، جسمانی، روانی و... بالا حاصل نظام‌های آموزشی کارآمد، هستند و ارزیابی این شاخص‌ها ملاک‌هایی را برای تعیین شرایط موجود و برنامه ریزی‌های آتی فراهم می‌آورد. مطالعاتی که در این حوزه وجود دارد هر کدام به بررسی بخشی از جنبه‌های دو بُعد فوق‌الذکر پرداخته‌اند. ترودیو و شفارد^۱ (۲۰۰۸) در یک مطالعه سیستماتیک جامع به بررسی ادبیات تحقیقی بین سال‌های ۲۰۰۷ - ۱۹۶۶ در مورد رابطه بین موفقیت تحصیلی با برنامه‌های تربیت بدنی و ورزش مدارس پرداختند. آن‌ها برای بررسی خود از پایگاه‌های اطلاعاتی اریک و گوگل استفاده نمودند یافته‌های آن‌ها نشان داد که نه تنها برنامه‌های ورزشی و تربیت بدنی مدارس تأثیر منفی بر عملکرد تحصیلی^۲ دانش‌آموزان ندارد؛ بلکه باعث افزایش تمرکز، حافظه و رفتار کلاسی^۳ دانش‌آموزان می‌گردد (۳۱). پاتریک و همکارانش^۱ (۲۰۰۸) با مطالعه بر روی ۳۲۰

1. Trudeau and Shephard

2. Academic performance

3. Concentration, memory and classroom behavior

دانشجوی چینی نشان دادند که خودپنداره بدنی^۲ و خودپنداره با یکدیگر، ارتباط معنی‌دار بالایی دارند. این ارتباط به ویژه در خصوص پذیرش ادراک افراد از پذیرش اجتماعیشان دارای اهمیت است. بنابراین این موضوع می‌تواند تأثیر خودپنداره بدنی را روی خود پنداره فرد تشریح نماید (۲۹). خودپنداره همچون وسیله‌ای نیمه‌آگاه عمل می‌کند که بر رفتار حاکم است. ما نمی‌توانیم آنچه را که خودپنداره به ما اجازه نمی‌دهد، انجام دهیم. تصور موفقیت، موفقیت در زندگی واقعی را به وجود می‌آورد. اگر برنده، انتظار موفقیت را داشته باشد، توانایی آن را نیز دارد تا مسؤلیت برای نتیجه واقعی را بپذیرد. از ویژگی‌های برندگان، این است که کنترل رویدادها را در دست خودشان می‌گیرند (۱). کرامر و همکارانش^۳ (۲۰۰۶) بر این باورند که فعالیت‌های بدنی می‌توانند باعث دوام عملکردهای شناختی^۴ در افراد بزرگسال شوند (۲۴). لیندner^۵ (۲۰۰۴) در یک مطالعه مروری، تحقیقاتی که رابطه بین مشارکت در فعالیت‌های ورزشی را با عملکرد تحصیلی مطالعه کرده بودند، مورد بررسی قرار داد. او بر این باور بود که بسیاری از مطالعاتی که در این زمینه صورت گرفته‌اند، از ارائه پاسخ دقیقی در این خصوص که بتواند ماهیت این ارتباط را روشن سازد، ناتوان بوده‌اند (۲۷). لزی و دبی^۶ (۲۰۰۳) در مطالعه خود، این سؤال را مطرح کردند: آیا فعالیت‌های بدنی بر عملکرد تحصیلی تأثیر می‌گذارند؟ آن‌ها بر این باور هستند که افزایش عملکرد مغز، سطوح انرژی، خودپنداره بدنی، اعتماد به نفس به افزایش فعالیت بدنی نسبت داده می‌شوند و این موارد می‌توانند سبب بهبود عملکرد تحصیلی شوند؛ اما با وجود مطالعات و یافته‌های آشکار در خصوص برخی از این ارتباط‌ها، ما نمی‌توانیم یک ارتباط مستقیم و هم‌سویی بین اطلاعات پیشنهاد داده شده بیابیم (۲۶). رستگار و همکارانش (۱۳۸۷)، رابطه بین متغیرهای شناختی - انگیزشی را با عملکرد ورزشی دانش‌آموزان را مورد بررسی قرار دادند بر اساس این مطالعه، باورهای ذاتی در مورد هوش، عملکرد ورزشی را کاهش می‌دهد؛ اما باورهای افزایشی در مورد هوش، باعث افزایش عملکرد ورزشی می‌شود؛ هم‌چنین، آن‌ها بر این باورند که تلاش بیشترین، اثر مستقیم را بر عملکرد ورزشی دارد (۶). زارعی (۱۳۸۶) به بررسی برخی از شاخص‌های تحصیلی و ارتباط آن‌ها با یکدیگر در دانشجویان تربیت بدنی پرداخت یافته‌های پژوهش او نشان داد که دانشجویان از نظر آگاهی از فناوری اطلاعات، ارتباطات در وضعیت مناسبی به سر نمی‌برند؛ هم‌چنین بین آگاهی از فناوری اطلاعات، ارتباطات و آشنایی با زبان انگلیسی، و بین خودپنداره تحصیلی و آینده شغلی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. اما بین خود پنداره تحصیلی و عملکرد تحصیلی رابطه معنی‌داری مشاهده نگردید (۷). باقرزاده و همکاران (۱۳۸۵) با هدف بررسی رابطه بین آمادگی جسمانی و آمادگی روانی دانشجویان پسر و دختر ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه تهران، مطالعه‌ای را اجرا

1. Patrick & et al
2. physical self-concept
3. Kramer & et al
4. Cognitive function
5. Lindner
6. Leslee and Debby

نمودند. پس از تجزیه و تحلیل نتایج مشخص شد که بین آمادگی جسمانی و آمادگی روانی در دانشجویان پسر ورزشکار، ارتباط معنی‌داری وجود داشت؛ اما بین آمادگی جسمانی و آمادگی روانی دانشجویان پسر غیر ورزشکار، ارتباط معنی‌داری وجود نداشت (۲). خورند (۱۳۸۳) عزت نفس دانشجویان ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان را مورد بررسی قرار داد. یافته‌های او، نشان داد که بین عزت نفس دانشجویان رشته‌های ورزشی انفرادی با گروهی دانشگاه گرگان با اطمینان ۹۵ درصد، اختلاف معنی‌داری وجود نداشت. او در پایان مقاله‌اش چنین نتیجه‌گیری نمود که فعالیت‌های ورزشی، توانایی ارتقای سطح عزت نفس را دارا می‌باشند (۴). نوربخش، و پورقباد (۱۳۸۳) نشان دادند که بین عزت نفس، خودپنداره و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ورزشکار و غیر ورزشکار همبستگی چندگانه وجود دارد (۱۶). علی‌زاده و فرخی (۱۳۸۱) عملکرد تحصیلی دانشجویان قهرمان ورزشی که بدون کنکور وارد دانشگاه می‌شوند و دانشجویان عادی را مورد مقایسه قرار دادند. یافته‌های آن‌ها نشان داد که دانشجویان عادی در بیشتر زمینه‌های تحصیلی بهتر از دانشجویان قهرمان بودند هرچند که این برتری زیاد چشم‌گیر نبوده است (۱۰). فراهانی و فردانش (۱۳۸۱) در مطالعه‌ای همبستگی و تأثیر رفتار ورودی به وسیله سه متغیر نمره نظری و عملی آزمون ورود به دانشگاه (کنکور)، معدل دیپلم متوسطه و خودپنداره تحصیلی با عملکرد تحصیلی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق نشان داد که دانشجویان نظام راه دور با پیشینه علمی ضعیف‌تری وارد دانشگاه می‌شوند که این تفاوت از نظر آماری معنادار بود. هم‌چنین مشاهده شد که بین پیشینه علمی و عملکرد تحصیلی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج نهایی پژوهش نشان داد که به رغم بالاتر بودن نمره‌های رفتار ورودی دانشجویان حضوری، دانشجویان نظام راه دور در دروس نظری با ماهیت علوم انسانی و علوم پایه نسبت به گروه حضوری عملکرد تحصیلی بالاتری داشته‌اند (۱۴). مطالعات فوق الذکر و سایر مطالعاتی که در بخش بحث و نتیجه‌گیری این مقاله به آن‌ها اشاره خواهد شد، نشان می‌دهند که توافق عمومی در خصوص رابطه بین عملکرد تحصیلی و پرداختن به فعالیت‌های ورزشی وجود ندارد و در مورد این حوزه پژوهشی در جامعه دانشجویی به ویژه دانشجویان علوم پزشکی، مطالعات اندکی صورت پذیرفته است. موارد ذکر شده محققان را متقاعد ساخت تا با توجه به اهمیت موضوع و خلا پژوهشی در این حوزه پژوهشی با هدف: الف) تعیین میزان شاخص‌های تحصیلی و ورزشی نخبگان ورزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور و ب) بررسی رابطه بین شاخص‌های تحصیلی و شاخص‌های ورزشی، این پژوهش را برنامه‌ریزی و اجرا نمایند. جهت ارزیابی شاخص‌های تحصیلی چهار متغیر: الف) عملکرد تحصیلی (معدل کتبی دیپلم + معدل واحدهای دانشگاهی گذرانده شده به وسیله دانشجویان تا زمان اجرای تحقیق)، ب) میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات (ج) خودپنداره تحصیلی و د) میزان آشنایی با زبان انگلیسی، مورد بررسی قرار گرفتند و برای ارزیابی شاخص‌های ورزشی سه متغیر: الف) سابقه ورزشی فرد به سال، ب) سطوح قهرمانی (شامل هفت سطح قهرمانی: شهرستان، دانشگاه،

استان، مَلّی، قاره ای، جهانی و المپیک) و ج) میزان پرداختن به فعالیت‌های ورزشی در هفته به ساعت، مورد بررسی قرار گرفتند. در راستای اهداف ذکر شده سه فرضیه به شرحی که در ادامه می‌آید، تنظیم گردید.

فرضیه اول: بین شاخص‌های تحصیلی (عملکرد تحصیلی، میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات، خودپنداره تحصیلی و میزان آشنایی با زبان انگلیسی) با یکدیگر ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

فرضیه دوم: بین شاخص‌های ورزشی (سابقه ورزشی فرد، سطوح قهرمانی و میزان پرداختن به فعالیت‌های ورزشی در هفته) با یکدیگر ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

فرضیه سوم: بین شاخص‌های تحصیلی (عملکرد تحصیلی، میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات، خودپنداره تحصیلی و میزان آشنایی با زبان انگلیسی) و شاخص‌های ورزشی (سابقه ورزشی فرد، سطوح قهرمانی و میزان پرداختن به فعالیت‌های ورزشی در هفته) ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

روش‌شناسی

روشی که این تحقیق از آن بهره خواهد برد، روش توصیفی - تحلیلی است که به شکل میدانی به شرحی که پس از این خواهد آمد اجرا گردید. جامعه آماری این پژوهش را ۱۶۷۵ نفر از دانشجویان پسر شرکت کننده در المپیاد ورزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی که از پنجم لغایت پانزدهم مرداد ماه سال ۱۳۸۶ در شهر اصفهان برگزار گردید، تشکیل می‌دادند. روش نمونه‌گیری این پژوهش تصادفی با نسبت‌های مشخص از رشته‌های انفرادی و تیمی بود. ابتدا تعداد ۵۰۰ پرسش‌نامه بین دانشجویان داوطلب مشارکت در پژوهش توزیع گردید که از این بین تعداد ۴۵۳ پرسشنامه عودت داده شد. پس از حذف پرسشنامه‌های مخدوش از پرسشنامه‌های دریافتی، تعداد ۴۳۵ نفر، نمونه آماری این پژوهش را تشکیل دادند. متغیرهای اصلی این پژوهش شامل متغیر پیش بین: شاخص‌های تحصیلی و (معدل کتبی دیپلم + معدل واحدهای دانشگاهی گذرانده شده به وسیله دانشجویان تا زمان اجرای تحقیق)، (ب) میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات، (ج) خودپنداره تحصیلی و (د) میزان آشنایی با زبان انگلیسی، مورد بررسی قرار گرفتند. برای ارزیابی شاخص‌های ورزشی سه متغیر: الف) سابقه ورزشی فرد به سال، (ب) سطوح قهرمانی (شامل هفت سطح قهرمانی: شهرستان، دانشگاه، استان، مَلّی، قاره ای، جهانی و المپیک) و ج) میزان پرداختن به فعالیت‌های ورزشی در هفته، مورد بررسی قرار گرفتند. ابزاری که برای گردآوری داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت، پرسش‌نامه‌ای بود که از پرسش‌نامه‌های ارزیابی خود پنداره راجرز (۷)، پرسش‌نامه ارزیابی میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات دانشگاه بل اسکاتلند^۱ (۲۰۰۵) و پرسش‌نامه تجربه شده شاخص‌های ورزشی اقتباس و تنظیم گردیده بود. به غیر از پرسش‌های مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، سؤالات پرسش‌نامه با

1. <http://intranet.bell.ac.uk/c4/ICT Survey/Document Library/ICT Questionnaire .doc>.

طیف پنج ارزشی لیکرت تنظیم گردیدند. پس از آماده شدن پرسش‌نامه ابتدایی، این پرسش‌نامه‌ها در اختیار خبرگان قرار داده شدند. از آن‌ها خواسته شد که در ارتباط با پرسش‌نامه، پژوهش‌نماینده و روایی آن (میزان مطابقت با اهداف پژوهش، محتوای علمی سؤال‌ها، انطباق سؤال‌ها با گزینه‌ها، انشای سؤال‌ها و حذف و اضافه نمودن آن‌ها) اظهار نظر کنند. پس از جمع‌آوری نظرات خبرگان و بررسی‌های نهایی، پرسش‌نامه اصلی تنظیم گردید. جهت بررسی پایایی یک اجرای آزمایشی بین ۳۰ نفر از دانشجویان ورزشکار دانشگاه علوم پزشکی کرمان انجام شد و پس از دو هفته دوباره پرسش‌نامه مورد بازآزمایی قرار گرفت. آلفای کرونباخ محاسبه شده $\alpha = 0.83$ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی قابل قبول پرسش‌نامه مورد استفاده در پژوهش بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی صورت گرفت. در سطح آمار توصیفی، مشخصات افراد نمونه مانند سن، دوره تحصیلی، رشته تحصیلی، رشته ورزشی، دوره‌های آموزشی مرتبط با رشته ورزشی، معدل دیپلم، معدل واحدهای گذرانده شده دوره دانشگاه و... گزارش گردید و در سطح آمار استنباطی با نرم‌افزار تجزیه و تحلیل آماری، SPSS 16 که آخرین نسخه این نرم‌افزار در ایران در زمان تحقیق بود و با توجه به نوع متغیرها و اطلاعات مورد نیاز جهت آزمون فرضیه‌های تحقیق از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید.

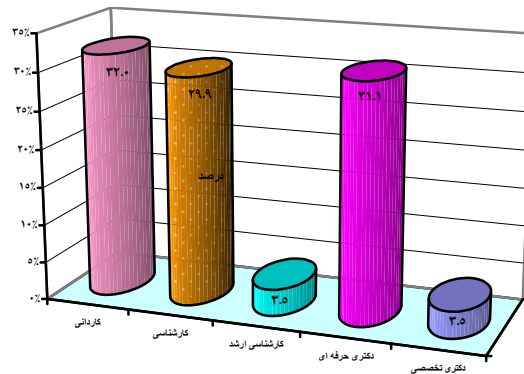
یافته‌ها

یافته‌های این پژوهش در دو بخش ارائه می‌گردد. در بخش اول، اطلاعات مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، میزان شاخص‌های تحصیلی و میزان شاخص‌های ورزشی مورد ارزیابی ارائه می‌گردد. این یافته‌ها، اطلاعات مفیدی را در زمینه ویژگی‌های مورد ارزیابی در اختیار برنامه‌ریزان فعالیت‌های ورزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور قرار می‌دهد تا در آینده بتوانند برنامه‌ریزی جامع‌تر و دقیق‌تری در این خصوص انجام دهند؛ و بخش دوم یافته‌ها، مربوط به آزمون فرضیه‌هایی است که ارتباط شاخص‌های تحصیلی و ورزشی را بررسی نموده‌اند. یافته‌ها نشان داد که از نظر سنی ۴۸/۴ درصد شرکت‌کنندگان در دامنه سنی ۱۸-۲۱ سال، ۳۵/۹ درصد شرکت‌کنندگان در دامنه سنی ۲۲-۲۵ سال، ۱۱/۱ درصد شرکت‌کنندگان در دامنه سنی ۲۶-۲۹ سال و تنها ۴/۶ درصد شرکت‌کنندگان در دامنه سنی ۳۰-۵۲ سال قرار داشتند. در جدول شماره ۱ برخی از یافته‌های مربوط به متغیرهای تحقیق نشان داده شده است.

جدول شماره ۱. توصیف وضعیت برخی از متغیرهای مورد بررسی

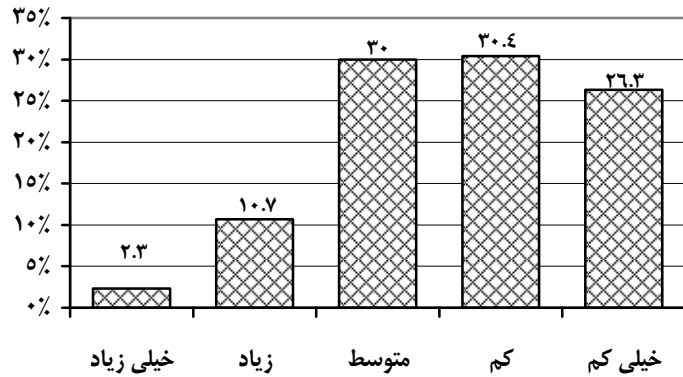
نام متغیر	حدّ اقل	حدّ اکثر	میانگین	انحراف استاندارد
سن (سال)	۱۸	۵۲	۷.۲۲	۴.۱
سابقه ورزشی (سال)	۰	۳۵	۵.۶	۱.۵
سطوح قهرمانی	۱	۷	۲.۲	۸.۰
میزان فعالیت ورزشی در هفته (ساعت)	۰	۲۴	۱.۸	۷.۴
معدل کتبی دیپلم	۱۰	۲۰	۸.۱۵	۲.۲
معدل واحدهای دانشگاهی گذرانده شده	۱۰	۲۰	۶.۱۵	۵.۱
خودپنداره تحصیلی	۵	۲۵	۸۲.۱۷	۱.۴
میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات	۷	۳۵	۲۹.۱۷	۱.۶
میزان آشنایی با زبان انگلیسی	۱	۵	۸۰.۲	۱

یافته‌ها نشان داد که ۶/۹ درصد دانشجویان دارای خودپنداره تحصیلی ضعیفی بودند و ۴۷/۶ درصد دارای خودپنداره تحصیلی متوسط و ۴۵/۵ درصد دارای خودپنداره تحصیلی خوبی بودند. نمودار شماره ۱ وضعیت دوره‌های تحصیلی آزمودنی‌ها را نشان می‌دهد همان طور که در این نمودار مشاهده می‌شود، حدود ۶۲ درصد آزمودنی‌ها در دوره‌های کاردانی و کارشناسی و مابقی در سایر دوره‌ها مشغول به تحصیل بوده‌اند.

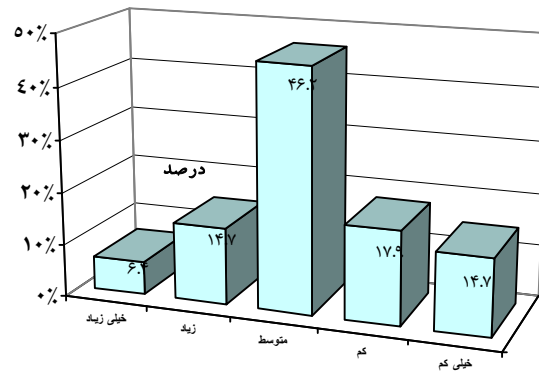
نمودار شماره ۱. دوره‌های تحصیلی دانشجویان شرکت کننده در المپیاد ورزشی

هم‌چنین مشخص گردید که ۵۶/۷ درصد دانشجویان دارای آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات ضعیفی بودند، ۳۰ درصد دارای آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات متوسط و ۱۳ درصد دارای آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات خوبی بودند. نمودار شماره ۲ این موضوع را به خوبی نشان می‌دهد.

نمودار شماره ۲. وضعیت آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات دانشجویان شرکت‌کننده در المپیاد ورزشی

یافته‌ها نشان داد که ۳۲/۶ درصد دانشجویان دارای میزان آشنایی با زبان انگلیسی ضعیفی بودند و ۴۶/۲ درصد دارای میزان آشنایی با زبان انگلیسی متوسط و ۲۱/۱ درصد دارای میزان آشنایی با زبان انگلیسی خوبی بودند. این یافته در نمودار شماره ۳ این نشان داده شده است.

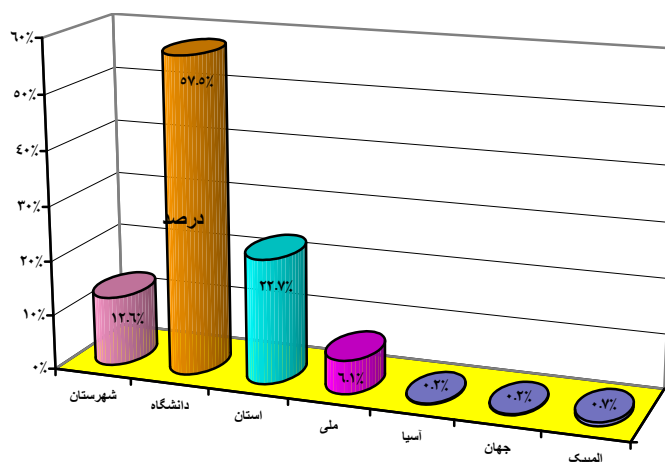
نمودار شماره ۳. وضعیت میزان آشنایی با زبان انگلیسی دانشجویان شرکت‌کننده در المپیاد ورزشی

یافته‌ها نشان داد که تنها ۵/۸ درصد آزمودنی‌ها دوره‌های آموزشی مرتبط با رشته ورزشی مربوطه را گذراندند و دارای کارت مربیگری بودند. و ۹۴/۲ درصد فاقد کارت مربیگری بودند. یافته‌ها نشان داد که از بین افرادی که دارای کارت مربیگری هستند، ۳۷/۵ درصد دارای کارت درجه سه، ۱۲/۵ درصد دارای کارت درجه دو، ۲۵ درصد دارای کارت درجه یک و ۲۵ درصد دارای کارت‌های با درجات بالاتر بودند.

یافته‌ها نشان داد که ۸۴/۸ درصد شرکت‌کنندگان صرفاً دانشجوی بودند و به هیچ‌کار دیگری مشغول نبودند در حالی که ۱۵/۲ درصد آن‌ها علاوه بر دانشجویی در شغل دیگری نیز فعالیت می‌نمودند.

نمودار شماره ۴ سطوح ورزشی شرکت‌کنندگان در المپیا ورزشی را نشان می‌دهد. همان‌طور که نمودار نشان می‌دهد، ۹۲/۸ درصد شرکت‌کنندگان در سطوح ورزشی شهرستان، دانشگاه یا استانی دارای فعالیت بودند که بیشترین مقدار مربوط به فعالیت‌های دانشگاهی بود. این در حالی است که تنها ۷/۲ درصد در سطوح ملی و بالاتر به فعالیت مشغول بودند.

نمودار شماره ۴. وضعیت سطوح ورزشی شرکت‌کنندگان در المپیا ورزشی دانشجویان

در پاسخ به این سؤال که آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات تا چه اندازه به وضعیت ورزشی آزمودنی‌ها کمک می‌نماید؟ ۲۴/۱ درصد پاسخ‌دهندگان بر این باور بودند که هیچ‌کمکی نمی‌نماید، ۲۶/۹ درصد آزمودنی‌ها کمک کم، ۲۶ درصد کمک متوسط، ۱۷/۹ درصد کمک زیاد و ۵/۱ درصد کمک خیلی زیاد را اعلام نمودند.

فرضیه اول: یافته‌ها نشان داد که بین شاخص‌های تحصیلی (عملکرد تحصیلی، میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات، خودپنداره تحصیلی و میزان آشنایی با زبان انگلیسی) با یکدیگر، ارتباط معنی‌داری وجود داشت. این یافته، نشان‌دهنده عدم تأیید فرض تحقیق بود. در جدول شماره ۲ اطلاعات مربوط به این فرضیه آورده شده است.

جدول ۲. اطلاعات آماری مربوط به هم‌بستگی شاخص‌های تحصیلی دانشجویان

نتیجه	هم‌بستگی (r)	میانگین	شاخص‌های تحصیلی
رابطه معنی‌دار، $p < 0/05$	0/20	82.17	خودپنداره تحصیلی
رابطه معنی‌دار، $p < 0/05$	0/24	29.17	میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات
رابطه معنی‌دار، $p < 0/05$	0/38	80.2	میزان آشنایی با زبان انگلیسی
رابطه معنی‌دار، $p < 0/05$	0/12	29.17	میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات
رابطه معنی‌دار، $p < 0/05$	0/17	80.2	میزان آشنایی با زبان انگلیسی
رابطه معنی‌دار، $p < 0/05$	0/44	80.2	میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات

فرضیه دوم: بین شاخص‌های ورزشی (سابقه ورزشی فرد، سطوح قهرمانی و میزان پرداختن به فعالیت‌های ورزشی در هفته) با یکدیگر، ارتباط معنی‌داری وجود داشت. این یافته، نشان‌دهنده عدم تأیید فرض تحقیق بود. در جدول شماره ۳ اطلاعات مربوط به این فرضیه آورده شده است.

جدول ۳. اطلاعات آماری مربوط به همبستگی شاخص‌های ورزشی دانشجویان

نتیجه	همبستگی (r)	میانگین	شاخص‌های ورزشی	
رابطه معنی‌دار، $p < 0/05$	۰/۲۸	۲/۲	سطح قهرمانی	سابقه ورزشی به سال
رابطه معنی‌دار، $p < 0/05$	۰/۲۴	۸/۱	میزان فعالیت ورزشی در هفته (ساعت)	
رابطه معنی‌دار، $p < 0/05$	۰/۱۵	۸/۱	میزان فعالیت ورزشی در هفته (ساعت)	سطح قهرمانی

فرضیه سوم: بین هیچ کدام از شاخص‌های تحصیلی (عملکرد تحصیلی، میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات، خودپنداره تحصیلی و میزان آشنایی با زبان انگلیسی) با شاخص‌های ورزشی (سابقه ورزشی فرد، سطوح قهرمانی و میزان پرداختن به فعالیت‌های ورزشی در هفته) ارتباط معنی‌داری وجود نداشت. این یافته، نشان‌دهنده تأیید فرض ج می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

روش‌های افزایش عملکرد تحصیلی و عوامل مرتبط با آن از حوزه‌های پژوهشی است که همواره مورد علاقه محققان بوده است و می‌باشد. در این مطالعه، ما در جستجوی یافتن پاسخی برای این سؤال بودیم که وضعیت شاخص‌های تحصیلی و شاخص‌های ورزشی در دانشجویان نخبه ورزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور چگونه است؟ و آیا بین شاخص‌های تحصیلی و شاخص‌های ورزشی ارتباطی وجود دارد؟ با آزمون فرضیه اول، مشخص گردید که تمامی شاخص‌های تحصیلی (عملکرد تحصیلی، میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات، خودپنداره تحصیلی و میزان آشنایی با زبان انگلیسی) با یکدیگر، ارتباط معنی‌داری داشتند. یافته‌های ما در خصوص رابطه بین آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات با عملکرد تحصیلی و میزان آشنایی با زبان انگلیسی، هم‌چنین رابطه بین عملکرد تحصیلی و میزان آشنایی با زبان انگلیسی با مطالعه زارعی (۱۳۸۶) همخوانی داشت (۷). در حالی که در بخش ارتباط بین خودپنداره و عملکرد تحصیلی یافته‌های مطالعه حاضر با تحقیق حسن‌زاده (۱۳۸۵) (۳) و

سنگاری و همکاران (۱۳۸۳) همخوانی داشت (۸). یافته‌های لن و همکارانش^۱ (۲۰۰۳) مشخص کرد که پرسش‌نامه خودپنداره توانسته بود ۸۰ درصد دانش‌آموزانی را که وضعیت تحصیلی مناسبی ندارند، شناسایی نماید. این یافته، نتایج مطالعات قبلی در خصوص پیش‌بینی عملکرد تحصیلی از طریق خودپنداره تحصیلی را تأیید کرد (۲۵). مطالعه پاتریک و همکارانش (۲۰۰۸) نشان داد که خودپنداره بدنی و خودپنداره بایکدیگر، ارتباط معنی‌دار بالایی دارند (۲۹). نتایج تحقیقات ذکر شده علی‌رغم آزمودنی‌های متفاوت با یافته‌های این تحقیق همخوانی دارد. با آزمون فرضیه دوم، مشخص گردید که بین شاخص‌های ورزشی (سابقه ورزشی فرد، سطوح قهرمانی و میزان پرداختن به فعالیت‌های ورزشی در هفته) با یکدیگر، ارتباط معنی‌داری وجود داشت. این موضوع می‌تواند نشان‌دهنده این موضوع باشد که ورزشکاران سطوح بالا به صورت تصادفی، ارتقا نیافته‌اند و راهیابی به سطوح بالای ورزشی نیازمند تلاش و وقت‌گذاری مضاعف می‌باشد. آزمون فرضیه سوم که فرضیه اصلی این پژوهش بود، نشان داد که بین هیچ کدام از شاخص‌های تحصیلی (عملکرد تحصیلی، میزان آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات، خودپنداره تحصیلی و میزان آشنایی با زبان انگلیسی) با شاخص‌های ورزشی (سابقه ورزشی فرد، سطوح قهرمانی و میزان پرداختن به فعالیت‌های ورزشی در هفته)، ارتباط معنی‌داری وجود نداشت. نتایج تحقیق لیندنر (۲۰۰۴) نشان داد که شرکت در فعالیت‌های ورزشی به صورت منظم، تهدیدی برای عملکرد تحصیلی محسوب نمی‌شود (۲۷). همچنین، یافته‌های تروویو و شفارد (۲۰۰۸) هم تأییدی بر این موضوع است که برنامه‌های ورزشی و تربیت بدنی مدارس، نه تنها تأثیر منفی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان ندارد؛ بلکه باعث افزایش تمرکز، حافظه و رفتار کلاسی دانش‌آموزان می‌گردد (۳۱). بنابر نظر لزی و دبی (۲۰۰۳) افزایش عملکرد مغز، سطوح انرژی، خودپنداره بدنی و اعتماد به نفس می‌توانند سبب بهبود عملکرد تحصیلی شوند (۲۶). نتایج مطالعه ای دیگر (۲۰۰۶)، نشان داد که دانش‌آموزان با فعالیت بدنی بیشتر، عملکرد بهتری نسبت به دانش‌آموزان با فعالیت بدنی کمتر دارند (۲۰) هرچند که میزان آن زیاد گزارش نشده بود. همچنین، نتایج آنجلو و پاول^۲ (۲۰۰۴) نیز موید رابطه بین عملکرد تحصیلی و میزان مشارکت دانش‌آموزان ورزشکار بود (۱۸). یافته‌های مورینو و همکارانش^۳ (۲۰۰۷) ارتباط صلاحیت‌های ورزشی و اعتماد به نفس (۲۸)، فیند لای و بوکر^۴ (۲۰۰۷) ارتباط مثبت و معنی‌دار متوسط بین ورزش‌گرایی و خودپنداره عمومی (۲۱) و کلومستن و همکارانش^۵ (۲۰۰۴) تأثیر ورزش بر خودپنداره مثبت (۲۳) را نشان دادند. عدم انطباق نتایج تحقیقات یاد شده با مطالعه حاضر می‌تواند به دلیل تفاوت رده تحصیلی آزمودنی‌ها (دانش‌آموزان)، تفاوت روش‌های ارزیابی و میزان فعالیت ورزشی متفاوت باشد. در حالی که نتایج تحقیق

1. Lane et al

2. Angelo&Paul

3. Moreno et al

4. Findlay&Bowker

5. Klomsten&et al

گیلسون و همکارانش^۱ (۲۰۰۵) نشان‌دهنده عدم رابطه معنی‌داری بین خود پنداره، سبک زندگی و شدت فعالیت‌های بدنی در پسران بود (۲۲). علاوه بر این اشنایدر و همکارانش^۲ (۲۰۰۸) نشان دادند که فعالیت‌های بدنی در افزایش آمادگی قلبی و عروقی نوجوانان تأثیر مثبت داشته‌اند؛ ولی در افزایش خود پنداره عمومی آن‌ها هیچ تأثیری نداشته است (۳۰). هم‌چنین داوون و همکارانش^۳ (۲۰۰۶) بر این باورند که شرکت در کلاس‌های تربیت بدنی بر روی موفقیت تحصیلی^۴، تأثیری ندارد (۱۹). این یافته‌ها با نتایج تحقیق حاضر همخوانی داشتند. همان‌طور که در تحقیقات فوق‌الذکر مشاهده می‌شود ادبیات پژوهشی واحدی در این خصوص به چشم نمی‌خورد. برخی از یافته‌ها نشان‌دهنده ارتباط و برخی از یافته‌ها نشان‌دهنده عدم ارتباط عملکرد تحصیلی با شاخص‌های ورزشی می‌باشند. ما در اینجا می‌توانیم این پیشنهاد را بدهیم که باید تحقیقات بیشتری بر روی دانشجویان علوم پزشکی جهت همخوانی یا عدم همخوانی یافته‌ها با آن‌ها اجرا گردد تا بتوان در این خصوص با ادله بیشتری به قضاوت بپردازیم؛ ولی این یافته‌ها می‌توانند این موضوع را بیان نمایند که پرداختن به فعالیت‌های ورزشی حتی در سطح قهرمانی عامل بازدارنده‌ای برای وضعیت تحصیلی دانشجویان ورزشکار محسوب نمی‌شود.

منابع

۱. انشل، مارک اچ (۱۳۸۰) روان‌شناسی ورزش از تئوری تا عمل، ترجمه علی‌اصغر مسدده، انتشارات اطلاعات، ص ۸۱ باقرزاده، فضل‌الله و همکاران (۱۳۸۵) بررسی رابطه بین آمادگی جسمانی و آمادگی روانی دانشجویان پسر دختر ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه تهران، فصل‌نامه علمی و پژوهشی حرکت، شماره ۲۹، ص ۱۶۸-۱۵۹
۲. حسن‌زاده، رمضان. حسینی، سیدحمزه. مرادی، زبیده (۱۳۸۵) ارتباط بین خودپنداره کلی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، نشریه دانش و پژوهش در روان‌شناسی، شماره ۲۴
۳. خوردند، محمدتقی (۱۳۸۳) مقایسه عزت‌نفس دانشجویان دختر ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، فصل‌نامه علمی و پژوهشی حرکت، (پیاپی ۲۱) ص ۱۷۴-۱۶۱
۴. رابرتس، گلین. س و همکارانش (۱۳۸۲) آموزش روان‌شناسی ورزشی، ترجمه محمدکاظم واعظ موسوی، معصومه شجاعی، انتشارات رشد، تهران، ص ۲۲۶
۵. رستگار، احمد و همکاران (۱۳۸۷) ارتباط متغیرهای شناختی - انگیزشی با عملکرد ورزشی دانش‌آموزان، فصل‌نامه علمی و پژوهشی المپیک، سال شانزدهم - شماره ۲ (پیاپی ۴۲) تابستان ۱۳۸۷

1. Gilson et al
 2. Schneider & et al
 3 . Dawn & et al
 4 . Academic achievement

۶. زارعی، مریم (۱۳۸۶) رابطه بین آگاهی از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خودپنداره تحصیلی، عملکرد تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان تربیت بدنی دانشگاه شهید باهنر کرمان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه پیام‌نور.
۷. سنگاری، ماندانا. زارعیان، حسین. شفیعی، شهرام (۱۳۸۳) خودپنداره در نوجوانان ورزشکار. ماهنامه علمی - آموزشی ورزش دانشگاه انقلاب، شماره ۱۹۶-۱۹۵، ص ۳۴-۳۵
۸. صادق‌فر، حسین (۱۳۸۴) ارائه الگوهای بهبود وضعیت آموزش و اشتغال‌زایی در سازمان فنی و حرفه‌ای، نما، مجله الکترونیکی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، شماره دوم، دوره چهارم، ۱۳۸۴.
۸. علی‌زاده، حسین. فرخی، احمد (۱۳۸۱) بررسی و مقایسه وضعیت تحصیلی دانشجویان قهرمان با دانشجویان عادی دانشکده‌های تربیت بدنی، فصل‌نامه علمی و پژوهشی پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۲، ص ۱۲-۱
۹. فرانتس جوزف رادماخر (۱۳۸۳) جامعه اطلاعاتی، جهانی‌سازی و توسعه پایدار، و تأثیرات آن‌ها بر محیط، ترجمه محسن نوکریزی، نما، مجله الکترونیکی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، شماره دوم دوره دوم.
۱۰. فراهانی ابوالفضل (۱۳۸۱) رفتار ورودی و رابطه آن با عملکرد تحصیلی دانشجویان تربیت بدنی، فصل‌نامه علمی و پژوهشی حرکت، شماره ۱۵، ۱۳۸۱، ص ۸۷-۷۱
۱۱. فراهانی ابوالفضل (۱۳۸۰) نقش خودآموزی و مطالعه مستقل در یادگیری درس‌های تربیت بدنی، فصل‌نامه علمی و پژوهشی المپیک، زمستان ۱۳۸۰
۱۲. فراهانی، ابوالفضل. فردانش‌هاشم (۱۳۸۱) آموزش از راه دور، رهیافتی نوین در آموزش تربیت بدنی، فصل‌نامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۱، پاییز ۱۳۸۱، ص. ۸۹ تا ۱۱۰
۱۳. فرهادی، ربابه (۱۳۸۲) نقش فناوری اطلاعات در آموزش، نویسنده: ربابه فرهادی. فصل‌نامه کتاب دوره چهاردهم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۸۲، ص. ۱۴۱ تا ۱۵۱
۱۴. نوربخش، پریش. حسن‌پور، قباد (۱۳۸۳) بررسی مقایسه‌ای عزت‌نفس و خودپنداره پسران ورزشکار و غیر ورزشکار دوره متوسطه نواحی آموزش و پرورش شهر اهواز و رابطه آن‌ها با پیشرفت تحصیلی، فصل‌نامه حرکت، شماره ۲۱، ۱۳۸۳، ص ۳۲-۱۹
۱۵. واعظ موسوی، سیدمحمد کاظم. مسیبی فتح‌الله (۱۳۸۶) روان‌شناسی ورزشی، انتشارات سمت، تهران، ص ۱.
16. Angelo. Jac, Paul. Nick (2004) the relation of sports participation to academic performance of high school students, Dissertation , Ed. D. , Florida International University, DALA 65/03, p. 779, Sep 2004.
17. Dawn. Podulka; Pivarnik. James; Womack. Christopher J ; Reeves. Mathew J; Malina Robert M (2006) Effect of Physical Education and Activity Levels on Academic Achievement in Children. Medicine & Science in Sports & Exercise. 38 (8):1515-1519, August 2006.

18. Education News (2006) Physical Activity Determines Academic Performance. http://www.medindia.net/News/view_news_main.asp?x=13054
19. Findlay. Leanne C, Bowker. Anne (2007) the Link between Competitive Sport Participation and Self-concept in Early Adolescence: A Consideration of Gender and Sport Orientation. *Journal of Youth and Adolescence*, DOI 10. 1007/s10964-007-9244-9
20. Gilson. N. D, Cooke. C. B, Mahoney. C. A (2005) Adolescent physical self-perceptions, sport/exercise and lifestyle physical activity. *Health Education*; Volume: 105 Issue: 6; 2005 Research paper.
21. Klomsten. Anne Torhild, Skaalvik. Einar M, Espnes. Geir Arild (2004) Physical Self-Concept and Sports: Do Gender Differences Still Exist? *Sex Roles: A Journal of Research*, Vol. 50, 2004
22. Kramer AF, Erickson KI, Colcombe SJ (2006) Exercise, cognition, and the aging brain. *J Appl Physiol*; 101:1237-1242. Doi: 10. 1152/ japplphysiol. 00500.
23. Lane, A. M, Devonport, T. E. , Milton, K. E. and Williams, L. C. (2003) Self-efficacy and Dissertation Performance among Sport Students. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education* 2 (2), 59-66.
24. Leslee J. Scheuer, Debby. Mitchell (2003) Does Physical Activity Influence Academic Performance? Available at: <http://www.Sports-media.org/sportapolisnewsletter19.htm>. 8. aug. 2008
25. Lindner, KJ (2004) Sport participation and perceived academic performance of school children and youth. Available at: <http://www.humankinetics.com/products/journals/journal.cfm? id=PES. 8. aug. 2008>
26. Moreno, J. A, Cervello, E. Vera, J. A. , y Ruiz, L. M. (2007). Physical self-concept of Spanish schoolchildren: Differences by gender, sport practice and levels of sport involvement. *Journal of Education and Human Development*, Volume 1, Issue 2.
27. Patrick W. C. Lau, Mike W. L. Cheung, Lynda B. Ransdell (2008) A structural equation model of the relationship between body perception and self-esteem: Global physical self-concept as the mediator, *Psychology of Sport and Exercise*, Volume 9, Issue 4, July 2008, Pages 493-509
28. Schneider M, Dunton GF, Cooper DM (2008) Physical Activity and Physical Self-Concept among Sedentary Adolescent Females; an Intervention Study. *Psychology of Sport and Exercise*. 2008 Jan; 9 (2008) 1-14.
29. Trudeau. François, Shephard. Roy J (2008) Physical education, school physical activity, school sports and academic performance. *Int J Behav Nutr Phys Act*. 2008; 5: 10.